

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA.410.019.04.2015
P/15/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/080 – System szczepień ochronnych dzieci
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	Waldemar Góra, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 94833 z 7 sierpnia 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Przychodnia Lekarska „MED-AM” Mariola i Artur Kurek Spółka Jawna ¹ , ul. Zjednoczenia 67c, 42-793 Ciasna
Kierownik jednostki kontrolowanej	Artur Kurek, Mariola Kurek ² - specjaliści medycyny rodzinnej. (dowód: akta kontroli str. 3-19)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Koszęcinie prawidłowo realizował zadania związane z realizacją szczepień ochronnych dzieci.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powyższą ocenę uzasadnia spełnianie przez Przychodnię zaleceń i standardów Państwowej Inspekcji Sanitarnej³ oraz Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej w Lublińcu⁴, w zakresie: prowadzenia szczepień obowiązkowych, terminowego przekazywania wymaganych prawem sprawozdań dotyczących stanu realizacji szczepień, prawidłowego sposobu przeprowadzania badań kwalifikacyjnych, prowadzenia dokumentacji medycznej, kwalifikacji personelu, a także sposobu zorganizowania i wyposażenia w sprzęt medyczny punktu szczepień. Pozytywnie NIK ocenia również prowadzenie przez Przychodnię działań edukacyjnych wśród opiekunów prawnych dzieci i realizację obowiązku szczepień pacjentów zadeklarowanych do objęcia opieką przez Przychodnię, co wpłynęło na 100% wyszczepialność⁵ wśród zbadanej populacji⁶.

¹ Zwana dalej *Przychodnią* lub *Spółką*. Nr statystyczny Regon: 152066768. Spółka wpisana do rejestru przedsiębiorców w dniu 11 grudnia 2013 r. pod nr KRS 0000490179. Umowa Spółki Jawnej została zawarta w dniu 31 października 2013 r., w wyniku przekształcenia Przychodni Lekarskiej MED-AM Spółka Cywilna Mariola Kurek, Artur Kurek w Spółkę Jawną. Przychodnia wykonuje działalność od 2003 r.

² Zgodnie z wpisem do KRS, każdy wspólnik ma prawo do reprezentacji Spółki samodzielnie.

³ W dalszej części *PIS*.

⁴ W dalszej części *PPIS*.

⁵ Zastosowane nazewnictwo pochodzi z materiałów Głównego Inspektora Sanitarnego *Stan sanitarny kraju w roku 2014*; http://www.gis.gov.pl/ckfinder/userfiles/files/BIP/Stan_sanitarny_kraju_za_rok_2014_web.pdf

⁶ Niewykonane szczepienia u 30 osób wynikały z rezygnacji ze szczepień przez świadczeniobiorców lub z uzasadnionych odroczeń obowiązku szczepień ochronnych, a Przychodnia każdorazowo podejmowała działania w celu wykonania tych szczepień (patrz pkt 2.1, str. 4 niniejszego wystąpienia).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Przestrzeganie standardów bezpieczeństwa w zakresie szczepień ochronnych

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z zaleceniami Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych⁷, każde z wykonanych w Przychodni szczepień ochronnych poprzedzone było kwalifikacyjnym badaniem lekarskim wykonanym bezpośrednio przed szczepieniem, a adnotację o jego przeprowadzeniu zamieszczano w dokumentacji medycznej świadczeniobiorcy oraz na karcie uodpornienia⁸. Stosownie do ww. komunikatu GIS, szczepienia ochronne wykonywano w odstępach nie krótszych niż 4 tygodnie i zgodnie ze wskazaniem producenta preparatów szczepionkowych.

[dowód: akta kontroli str. 69]

Dzieci mające rozpocząć naukę w szkole, szczepiono zgodnie z kalendarzem szczepień i zaleceniami producentów szczepionek, przy czym część szczepień wykonywano w okresie od stycznia do sierpnia danego roku⁹. Jak wyjaśnił Kierownik Przychodni, szczepienia były wykonywane zgodnie z kalendarzem szczepień u dzieci, które ukończyły 5 rok życia. Powyższy sposób realizacji szczepień w ww. grupie wiekowej nie został zakwestionowany w trakcie kontroli prowadzonych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Lublińcu (PPIS).

[dowód: akta kontroli str. 30, 42-45, 69, 99-101]

W Przychodni stosowano zasady dostarczania szczepionek gwarantujące zachowanie łańcucha chłodniczego preparatów szczepionkowych. Opracowano procedury dotyczące pomiaru temperatury w lodówce, w której przechowywane były szczepionki, procedury postępowania w przypadku uszkodzenia tej lodówki oraz postępowania w przypadku wystąpienia braku zasilania w energię elektryczną. Personel medyczny dwa razy dziennie monitorował temperaturę w lodówce służącej do przechowywania preparatów szczepionkowych i odnotowywał dane w specjalnie do tego celu prowadzonym zeszycie.

[dowód: akta kontroli str. 22-29, 74-75]

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie przestrzegania standardów dotyczących obowiązkowych szczepień ochronnych.

2. Realizacja zadań związanych z systemem obowiązkowych szczepień ochronnych

Opis stanu
faktycznego

2.1. Wg stanu na 30 czerwca 2015 r. w Przychodni zarejestrowanych było 1 476 pacjentów w tym 411¹⁰, podlegających systemowi obowiązkowych szczepień ochronnych. Stanowili oni 27,8% wszystkich pacjentów objętych opieką Przychodni. Liczba kart uodpornienia odpowiadała liczbie zadeklarowanych pacjentów podlegających obowiązkowi szczepień.

[dowód: akta kontroli str. 64, 69]

⁷ Dz. Urz. MZ z 2015 r., poz.14, zwany dalej *komunikatem GIS w sprawie programu szczepień ochronnych*.

⁸ Powyższe stwierdzono badając populację wszystkich 63 pacjentów urodzonych w latach 2011–2013 (27 w 2011 r. 19 w 2012 r. oraz 17 w 2013 r.).

⁹ Szczepienia obowiązkowe przypadające do realizacji w szóstym roku życia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis (dawki przypominające) w okresie objętym kontrolą wykonano u 84 pacjentów, z czego 55 szczepień, tj. 65,5% zrealizowano do końca sierpnia.

¹⁰ Z tego urodzonych w: 1995 r. 11, w 1996 r. 17, w 1997 r. 13, w 1998 r. 11, w 1999 r. 21, w 2000 r. 18, w 2001 r. 17, w 2002 r. 18, w 2003 r. 24, w 2004 r. 20, w 2005 r. 22, w 2006 r. 24, w 2007 r. 31, w 2008 r. 23, w 2009 r. 24, w 2010 r. 24, w 2011 r. 27, w 2012 r. 19, w 2013 r. 17, w 2014 r. 20, w 2015 r. 10.

Zgodnie z częścią III załącznika nr 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 24 września 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej¹¹, Świadczeniodawca zapewniał realizację szczepień ochronnych zgodnie z kalendarzem szczepień w poszczególnych rocznikach podlegających szczepieniom. Stosowany system oparty na chronologicznym ułożeniu kart uodpornienia i systematycznym ich przeglądzie, gwarantował przestrzeganie kalendarza szczepień w poszczególnych rocznikach podlegających szczepieniom oraz wysoką wyszczepialność badanej populacji.

Opiekunów prawnych dzieci podlegających szczepieniom obowiązkowym powiadamiano telefonicznie o zbliżającym się terminie szczepienia. Adnotację o powiadomieniu zamieszczano w kartach uodpornienia. W przypadku niestawienia się w terminie na szczepienie, powiadomienie ponawiano. Ponadto każdy opiekun prawny stawiając się na wizycie wraz z dzieckiem, otrzymywał w Przychodni informację o terminie następnego szczepienia.

[dowód: akta kontroli str. 69]

Na dzień 31 sierpnia 2015 r. niezaszczepionych pozostawało łącznie 30 spośród 411 pacjentów, przy czym:

- troje pacjentów było pełnoletnich (ur. w 1995 r.),
- w dziewięciu przypadkach brak było zgody rodziców na szczepienie¹² pomimo faktu, że we wszystkich przypadkach Przychodnia wielokrotnie wzywała ich do stawienia się na szczepienie,
- w osiemnastu przypadkach szczepienia zostały czasowo odroczone. W 13 przypadkach odroczenie zostało spowodowane stanem zdrowia dzieci¹³. W pięciu przypadkach szczepienia nie zostały wykonane z powodu braku szczepionek w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Lublińcu (PSSE) (trzy przypadki¹⁴) lub w aptece (dwa przypadki¹⁵) i miały być wykonane po uzyskaniu szczepionek przez Przychodnię lub rodziców.

[dowód: akta kontroli str. 41-45, 70]

W Przychodni wystąpiły trzy przypadki¹⁶ pisemnych odmów wykonania szczepień, złożonych przez matkę trójki rodzeństwa, których oryginały w formie oświadczeń dołączono do kart uodpornienia. Ww. odmowy dotyczyły braku zgody na wykonanie szczepień: DTP¹⁷ – druga dawka przypominająca w 14 roku życia¹⁸, DTP – pierwsza dawka przypominająca oraz polio¹⁹ – pierwsza dawka przypominająca w 6 roku życia²⁰ oraz szczepienia przeciw DTP i HIB²¹ – w 5-6 miesiącu życia, przeciw DTP, polio i HIB w 16-18 miesiącu życia oraz WZW B²² w 7 miesiącu życia²³.

¹¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 1248 ze zm., w dalszej części zwane *rozporządzeniem ws. świadczeń gwarantowanych*.

¹² Pacjenci: D.W. ur. 30.01.2000 r., N.W. ur. 07.07.2008 r., M.K. ur. 30.06.2010 r., E.W. ur. 29.08.2010 r., A.K. ur. 15.01.2012 r., M.G. ur. 13.11.2011 r., W.D. ur. 09.10.2013 r., M.M. ur. 06.12.2014 r., A.M. ur. 28.07.2014 r.

¹³ Pacjenci: T.O. ur. 14.11.2011 r., K.D. ur. 08.12.2011 r., A.G. ur. 22.10.2012 r., F.B. ur. 25.10.2013 r., B.S. ur. 08.02.2013 r., M.S. ur. 08.02.2013 r., A.M. ur. 30.09.2013 r., A.L. ur. 07.01.2014 r. P.S. ur. 06.06.2014 r. A.K. ur. 26.04.2014 r., N.B. ur. 25.01.2014 r., N.S. ur. 26.04.2014 r., M.K. ur. 27.03.2014 r.

¹⁴ Pacjenci: W.M. ur. 15.07.2007 r., W.J. ur. 04.03.2009 r. F.R. ur. 17.01.2014 r.

¹⁵ Pacjenci: O.B. ur. 17.12.2014 r., M.K. ur. 30.12.2014 r.

¹⁶ Dotyczy rodzeństwa: D.W. ur. 30.01.2000 r. N.W. ur. 07.07.2008 r., E.W. ur. 29.08.2010 r.

¹⁷ DTP – szczepienie przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi.

¹⁸ Pacjent: D.W. ur. 30.01.2000 r.

¹⁹ Polio – szczepienie przeciw Poliomyelitis (ostre nagminne porażenie dziecięce).

²⁰ Pacjent: N.W. ur. 07.07.2008 r.

²¹ HIB – szczepienie przeciw inwazyjnym zakażeniom *haemophilus influenzae* typu B.

²² WZW B – szczepienie przeciw wirusowemu zapaleniu wątroby typu B.

²³ Pacjent: E.W. ur. 29.08.2010 r.

Informacje o ww. trzech świadczeniobiorcach Przychodnia przekazała właściwemu PPIS w Lublińcu, w kwartalnych sprawozdaniach z realizacji szczepień ochronnych od 2013 r. Odpowiednią informację zamieszczono w dokumentacji medycznej pacjentów, a ich matkę poinformowano o braku podstaw do odmowy szczepień.

[dowód: akta kontroli str. 47-63, 71-72]

W latach 2011–2015 (do końca I półrocza) objęta badaniem populacja²⁴ licząca 411 pacjentów winna zostać poddana łącznie 1 423 szczepieniom, przypadającym w różnych okresach życia, wynikającym z kalendarza szczepień, z czego wykonano 1 350 szczepień (94,9%):

I. W pierwszym roku życia:

- w drugim miesiącu życia²⁵ (7-8 tygodniu życia), przeciwko:
 - WZW B zaszczepiono 67 z 68 dzieci, co stanowiło 98,5% zbadanej populacji podlegającej szczepieniu wynikającemu z kalendarza szczepień.
 - DTP i HIB zaszczepiono 68 z 69 dzieci, co stanowiło 98,5% populacji.

Ww. szczepień nie wykonano u jednego dziecka²⁶, którego rodzice nie wyrazili zgody na szczepienia.

- w trzecim - czwartym miesiącu życia²⁷ (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia), przeciwko DTP, Polio i HIB zaszczepiono 71 z 74 dzieci, co stanowiło 95,9% populacji. Szczepienia nie wykonano u dwojga dzieci, których rodzice nie wyrazili zgody na szczepienia²⁸ oraz u jednego dziecka, które ze względu na stan zdrowia zostało odroczone od szczepienia²⁹.

- w piątym - szóstym miesiącu życia³⁰ (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia), przeciwko:
 - DTP zaszczepiono 69 z 77 dzieci, co stanowiło 89,6% populacji.
 - Polio i HIB zaszczepiono 70 z 77 dzieci, co stanowiło 90,9% populacji.

Ww. szczepień nie wykonano u ośmiorga dzieci (u ośmiorga DTP, a u siedmiorga Polio i HIB): u czworga z powodu braku zgody rodziców na szczepienie³¹, odroczone szczepienia czasowo u dwóch pacjentów ze względu na stan zdrowia³², a w pozostałych dwóch przypadkach z powodu braku szczepionek w aptece³³ (rodzice chcieli samodzielnie zakupić szczepionki skojarzone).

²⁴ Przez objętą badaniem populację należy rozumieć świadczeniobiorców podlegających szczepieniom wg kalendarza szczepień zadeklarowanych do objęcia opieką medyczną w Przychodni w latach objętych kontrolą, tj. 2011 – 2015 (do 31 sierpnia 2015 r.).

²⁵ Podawane są: druga dawka szczepionki przeciwko WZW typu B i pierwsze dawki szczepionek przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi oraz Inwazyjnym zakażeniom Haemophilus Influenzae typu B.

²⁶ Dotyczy pacjenta: A.M. ur. 28.07.2014 r.,

²⁷ Podawane są: drugie dawki szczepionek przeciwko DTP i HIB oraz pierwsza dawka przeciwko Polio.

²⁸ Dotyczy pacjentów: M.M. ur. 06.12.2014 r., A.M. ur. 28.07.2014 r.

²⁹ Dotyczy pacjenta: A.G. ur. 22.10.2012 r.

³⁰ Podawane są: trzecie dawki szczepionek przeciwko DTP i HIB oraz druga dawka szczepionki przeciwko Polio.

³¹ Pacjenci: E.W. ur. 29.08.2010 r., W.D. ur. 09.10.2013 r., M.M. ur. 06.12.2014 r., A.M. ur. 28.07.2014 r.

³² Pacjenci: T.O. ur. 14.11.2011 r., M.K. ur. 27.03.2014 r.

³³ Pacjenci: O.B. ur. 17.12.2014 r., M.K. ur. 30.12.2014 r.

- w siódmym miesiącu życia przeciwko WZW B³⁴, zaszczepiono 76 z 81 dzieci, co stanowiło 93,8% populacji. Szczepień nie wykonano u pięciorga dzieci: u trojga z powodu braku zgody rodziców na szczepienie³⁵, u dwojga szczepienia zostały odroczone z powodu braku szczepionek w aptece³⁶.

[dowód: akta kontroli str. 41-45, 66-67, 72-73, 77-91]

II. W drugim roku życia:

- w 13-14 miesiącu życia³⁷, przeciwko odrze, śwince i różyczce, zaszczepiono 66 z 81 dzieci, co stanowiło 81,5% populacji. Nie zostało zaszczepionych 15 dzieci: w trzech przypadkach z powodu braku zgody rodziców na szczepienie³⁸, w 12 przypadkach szczepienia zostały odroczone czasowo ze względu na stan zdrowia dzieci³⁹.

- w 16-18 miesiącu życia⁴⁰, przeciwko:

- DTP i Polio zaszczepiono 82 z 85 dzieci, co stanowiło 96,5% populacji;

- HIB zaszczepiono 81 z 85 dzieci, co stanowiło 95,3% populacji.

Szczepień nie wykonano u czworga dzieci (u trojga DTP i Polio, a u całej czwórki HIB): w trzech przypadkach z powodu braku zgody rodziców na szczepienie⁴¹, w jednym przypadku szczepienie zostało odroczone z powodu braku szczepionek w PSSE⁴².

[dowód: akta kontroli str. 66-67, 72-73, 92-98]

III. W szóstym roku życia⁴³, przeciwko:

- DTP zaszczepiono 84 z 86 dzieci, co stanowiło 97,7% populacji;

- Polio zaszczepiono 84 z 87 dzieci, co stanowiło 96,6% populacji.

Szczepień nie wykonano u trojga dzieci (dwojga DTP i trojga Polio): w jednym przypadku z powodu braku zgody rodziców na szczepienie⁴⁴, w dwóch przypadkach szczepienie odroczone z powodu braku szczepionek w PSSE⁴⁵.

[dowód: akta kontroli str. 66-67, 73, 99-101]

IV. W 10 roku życia⁴⁶, przeciwko odrze, śwince i różyczce zaszczepiono 100% populacji liczącej 68 dzieci.

V. W 14 roku życia⁴⁷, przeciwko DTP, zaszczepiono 66 z 67 dzieci, co stanowiło 98,5% populacji. Jedno dziecko nie zostało zaszczepione z powodu braku zgody rodziców na szczepienie⁴⁸.

³⁴ Podawana jest trzecia dawka szczepionki przeciwko WZW typu B (nie dotyczy szczepionek skojarzonych).

³⁵ Pacjenci: E.W. ur. 29.08.2010 r., M.M. ur. 06.12.2014 r., A.M. ur. 28.07.2014 r.

³⁶ Pacjenci: O.B. ur. 17.12.2014 r., M.K. ur. 30.12.2014 r.

³⁷ Podawana jest pierwsza dawka szczepionki przeciwko odrze, śwince i różyczce.

³⁸ Pacjenci: M.K. ur. 30.06.2010 r., A.K. ur. 15.01.2012 r., W.D. ur. 09.10.2013 r.

³⁹ Pacjenci: T.O. ur. 14.11.2011 r., K.D. ur. 08.12.2011 r., F.B. ur. 25.10.2013 r., B.S. ur. 08.02.2013 r., M.S. ur. 08.02.2013 r., A.M. ur. 30.09.2013 r., A.L. ur. 07.01.2014 r., P.S. ur. 06.06.2014 r., A.K. ur. 26.04.2014 r., N.B. ur. 25.01.2014 r., N.S. ur. 26.04.2014 r., M.K. ur. 27.03.2014 r.

⁴⁰ Podawane są: czwarte dawki szczepionek przeciwko DTP i HIB oraz trzecia dawka szczepionki przeciwko Polio.

⁴¹ Pacjenci: E.W. ur. 29.08.2010 r., M.G. ur. 13.11.2011 r., W.D. ur. 09.10.2013 r.

⁴² Pacjent: F.R. ur. 17.01.2014 r.

⁴³ Podawane są pierwsze dawki przypominające szczepień przeciwko DTP i Polio.

⁴⁴ Pacjent: N.W. ur. 07.07.2008 r.

⁴⁵ Pacjenci: W.M. ur. 15.07.2007 r., W.J. ur. 04.03.2009 r.

⁴⁶ Podawana jest dawka przypominająca szczepionki przeciwko odrze, śwince i różyczce.

⁴⁷ Podawana jest druga dawka przypominająca szczepienie przeciwko DTP.

⁴⁸ Pacjenci: D.W. ur. 30.01.2000 r.

VI. W 19 roku życia⁴⁹, przeciwko DTP, zaszczepiono 36 z 39 dzieci, co stanowiło 92,3% populacji. Troje niezaszczepionych pacjentów jest pełnoletnich i pomimo wezwań nie zgłosili się na szczepienia⁵⁰.

[dowód: akta kontroli str. 66-67, 73, 102-106]

2.2. Szczepienia obowiązkowe realizowano z zastosowaniem szczepionek zakupionych przez Ministra Zdrowia (MZ), jak i zakupionych przez opiekunów prawnych dzieci. W latach 2011-2015 (do 31 sierpnia) udział szczepionek refundowanych we wszystkich szczepieniach wyniósł 51,5%, a szczepionek zakupionych bezpośrednio przez opiekunów prawnych dzieci 48,5%⁵¹.

[dowód: akta kontroli str. 67, 73]

Liczby szczepionek zakupionych indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci oraz szczepionek refundowanych przez Ministerstwo Zdrowia w latach 2011- 2015 (do 31 sierpnia 2015 r.) wyniosły:

I. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku 2 miesięcy (7-8 tydzień życia):

- WZW B – na 67 wykonanych szczepień 67(100,0%) wykonano szczepionkami refundowanymi;
- DTP - na 68 szczepień, 19 (27,9%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 49 (72,1%) szczepionkami zakupionymi indywidualnie przez opiekunów prawnych;
- HIB - na 68 szczepień, 19 (27,9%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 49 (72,1%) szczepionkami zakupionymi indywidualnie przez opiekunów prawnych.

II. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku trzech-czterech miesięcy (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia):

- DTP – na 71 szczepień 21 (29,6%) wykonano z użyciem szczepionek refundowanych, a 50 (70,4%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- Polio – na 71 szczepień 21 (29,6%) wykonano z użyciem szczepionek refundowanych, a 50 (70,4%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- HIB - na 71 szczepień wszystkie 71 (100,0%) wykonano szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych.

III. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku pięciu-sześciu miesięcy (po 6-8 tygodniach od poprzedniego szczepienia):

- DTP – na 69 szczepień 21 (30,4%) wykonano przy użyciu preparatów refundowanych, a 48 (69,6%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- Polio – na 70 szczepień 22 (31,4%) wykonano przy użyciu preparatów refundowanych, a 48 (68,6%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- HIB – na 70 wykonanych szczepień, 1 (1,4%) zrealizowano przy użyciu preparatów refundowanych, a 69 (98,6%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;

⁴⁹ Podawana jest trzecia dawka przypominająca szczepienie przeciwko DTP.

⁵⁰ Pacjenci: K.S. ur. 12.05.1995 r., M.K. ur. 04.06.1996 r., D.G. ur. 04.03.1996 r.

⁵¹ Szczepionkami refundowanymi wykonano łącznie 695 szczepień. Szczepionki zakupione indywidualnie przez opiekunów dzieci zastosowano przy wykonaniu 655 szczepień.

IV. Szczepienie obowiązkowe dzieci w siódmym miesiącu życia na WZW B – na 76 wykonanych szczepień, wszystkie 76 (100,0%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych.

V. Szczepienia obowiązkowe dzieci w 13-14 miesiącu życia przeciw odrze, śwince i różyczce – na 66 wykonanych szczepień, wszystkie 66 (100,0%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych.

VI. Szczepienia obowiązkowe dzieci w wieku 16-18 miesięcy:

- DTP – na 82 szczepienia 38 (46,3%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 44 (53,7%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- Polio – na 82 szczepienia 1 (1,2%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 81 (98,8%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- HIB – z 81 szczepień 35 (43,2%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 46 (56,8%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych.

VII. Szczepienia obowiązkowe dzieci w 6 roku życia:

- DTP – na 84 szczepienia 83 (98,8%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 1 (1,2%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych;
- Polio – na 84 szczepienia 35 (41,7%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych, a 49 (58,3%) szczepionkami zakupionymi przez opiekunów prawnych.

VIII. Szczepienia obowiązkowe dzieci w 10 roku życia przeciw odrze, śwince i różyczce: wszystkie 68 szczepień (100,0%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych.

IX. Szczepienia obowiązkowe DTP w 14 roku życia: wszystkie 66 szczepień (100,0%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych.

X. Szczepienia obowiązkowe DTP w 19 roku życia: wszystkie 36 szczepień (100,0%) wykonano przy użyciu szczepionek refundowanych.

[dowód: akta kontroli str. 67, 73-74, 77-106]

Według wyjaśnień Kierownika Przychodni, wysoki procent szczepionek tzw. skojarzonych, nabywanych indywidualnie przez opiekunów prawnych dzieci i stosowanych głównie u dzieci do ukończenia 18 miesiąca życia, wynikał przede wszystkim z próby zminimalizowania dzieciom (przez opiekunów prawnych) stresu związanego z wielokrotnym kluciem dziecka, a także z jakością tych szczepionek. Szczepionki nabywane indywidualnie przez rodziców, wcześniej były kupowane przez Przychodnię z zachowaniem łańcucha chłodniczego. W Przychodni nie wykonywano szczepień szczepionkami, co do których nie było pewności zachowania cyklu chłodniczego.

W latach 2011–2015 w Przychodni nie wykonywano szczepień ochronnych u pacjentów, nad którymi nie sprawowano opieki profilaktycznej. W przypadku zmiany podmiotu leczniczego karty uodpornienia przekazywano do nowego podmiotu leczniczego wskazanego przez rodziców dziecka. W przypadku nowych pacjentów, przyjmowano karty uodpornienia, na których widniały wykonane wcześniej szczepienia.

[dowód: akta kontroli str. 46, 74]

2.3. W kontrolowanym okresie Przychodnia wykonała u dzieci 17 szczepień zalecanych (u 11 osób):

- 2 (u jednej osoby) przeciw rotawirusom (szczepionką rotarix),

- 8 (u czterech osób) przeciw pneumokokom (synflorix),
- 3 (u trzech osób) przeciw grypie (influvac),
- 3 (u dwóch osób) przeciw ospie wietrznej (varilix),
- 1 przeciw tężcowi (TT).

Zakup szczepionek przeciw pneumokokom został sfinansowany ze środków Ministerstwa Zdrowia.

[dowód: akta kontroli str. 68, 74-75]

2.4. Stosownie do art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi⁵², wykonywane w Przychodni szczepienia każdorazowo poprzedzono przeprowadzeniem badań kwalifikacyjnych pacjentów⁵³. Bezpośrednio przed wykonaniem szczepienia, w trakcie badania przeprowadzano wywiad i badania fizykalne, mające na celu stwierdzenie braku przeciwwskazań do wykonania szczepień. Ww. informacje zamieszczano w dokumentacji medycznej wraz z adnotacją o braku przeciwwskazań do szczepień i informacją dla pielęgniarki, że dziecko może zostać zaszczepione. Informacje o podanej szczepionce, jej rodzaju wraz z datą wykonania szczepienia zamieszczano w książeczce zdrowia dziecka, karcie uodpornienia, oraz w dokumentacji medycznej. W badanej populacji nie stwierdzono przypadku, w którym świadczeniodawca wykonałby szczepienie nie posiadając pełnej informacji na temat szczepień wykonanych przed objęciem opieką medyczną danego pacjenta.

[dowód: akta kontroli str. 75, 107-122]

2.5. Dwie pielęgniarki przeprowadzające w Przychodni obowiązkowe szczepienia ochronne posiadały niezbędne kwalifikacje, tj. odbyły w ramach doskonalenia zawodowego kurs specjalistyczny w zakresie szczepień ochronnych i uzyskały zaświadczenia potwierdzające ukończenie tego kursu⁵⁴.

Szczepienia w Przychodni wykonywane były dwa razy w tygodniu: w środy w godzinach 15.00-16.30 oraz w czwartki w godzinach 8.00-9.30, co odpowiadało wymogom określonym w załączniku nr 1 (część I ust. 1 pkt 5) do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych. W ww. godzinach przyjmowane były wyłącznie dzieci zdrowe, tym samym nie dochodziło do kontaktu dzieci zdrowych z chorymi. Punkt szczepień zlokalizowany był w gabinecie zabiegowym i był wyposażony w zestaw przeciwwstrząsowy oraz kompletny zestaw do udzielania pierwszej pomocy lekarskiej. Karty szczepień przechowywane były w szafach w punkcie rejestracji Przychodni, zabezpieczone przed dostępem osób nieuprawnionych. Stosownie do §11 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych⁵⁵, karty uodpornienia przechowywane były w sposób umożliwiający wyszukiwanie osób podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

Szczepionki przechowywane były w urządzeniu chłodniczym (lodówce), zaopatrzonym w urządzenie do pomiaru temperatury. Szczepionki przechowywane były w oryginalnych opakowaniach, rozmieszczone na półkach w sposób zapewniający przepływ powietrza. W trakcie oględzin nie stwierdzono w urządzeniu chłodniczym innych produktów.

⁵² Dz. U. z 2013 r. poz. 947 ze zm.

⁵³ Badaniem w tym obszarze objęto populację 63 pacjentów urodzonych w latach 2011 – 2013: 27 w 2011 r. 19 w 2012 r. oraz 17 w 2013 r.

⁵⁴ Pani Elżbieta B. posiada zaświadczenie nr 239/2011 a Pani Jolanta K. zaświadczenie nr 245/2011 o ukończeniu w dniu 12.02.2011 r. kursu specjalistycznego w zakresie „Szczepienia ochronne dla pielęgniarek” zorganizowanego przez firmę „Zdrowie” Roman Adler. Wcześniej szczepienia wykonywała Pani Elżbieta B., posiadająca 2,5 letnią praktykę w zakresie szczepień ochronnych.

⁵⁵ Dz. U. Nr 182, poz. 1086 ze zm., dalej *rozporządzenie w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych*

Wyniki monitorowania temperatury w urządzeniach chłodniczych i dane dotyczące rozchodu szczepionek odnotowywano dwa razy dziennie w odrębnym zeszycie. Przychodnia wyposażona jest w agregat prądowórczy z funkcją automatycznego startu w przypadku przerwy w dostawie prądu. Spółka określiła procedurę postępowania w przypadku braku zasilania w energię elektryczną.

[dowód: akta kontroli str. 22-29, 35-37]

2.6. W kartach uodpornienia będących w posiadaniu świadczeniodawcy i objętych kontrolą nie stwierdzono wpisów o występowaniu niepożądanych odczynów poszczepiennych.

[dowód: akta kontroli str. 75]

2.7. Kwartalne sprawozdania z przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych zostały sporządzone i przekazane PPIS w ciągu 7 dni po zakończeniu kwartału, tj. w terminie określonym w §13 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Rzetelność danych zawartych w ww. sprawozdaniach sprawdzano w PSSE w obecności pielęgniarki przeprowadzającej szczepienia i na bieżąco korygowano ewentualne pomyłki (np. dotyczące błędnego podsumowania liczby zaszczepionych dzieci).

[dowód: akta kontroli str. 30-34]

Informacje o wykonaniu obowiązkowych szczepień ochronnych zamieszczano - zgodnie z § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych – w kartach uodpornienia, książeczkach zdrowia dziecka oraz w dokumentacji medycznej pacjentów, odnotowując każdorazowo w odpowiednim miejscu datę wykonania szczepienia oraz nazwę podanego preparatu szczepionkowego.

[dowód: akta kontroli str. 75]

Od czerwca 2015 r. Przychodnia korzysta z systemu ewidencji elektronicznej udzielonych świadczeń pod nazwą „Mmedica”, dzięki któremu można również kontrolować udzielone świadczenia w zakresie szczepień ochronnych.

Wcześniej, kontrolę realizacji kalendarza szczepień, sprawowano poprzez szczegółowe ewidencjonowanie wykonanych szczepień w dokumentacji medycznej pacjentów, kartach szczepień oraz w księdze głównej Przychodni. Ponadto w Przychodni prowadzone są odrębne zeszyty z rejestrem pacjentów, u których wykonano szczepienia. Na podstawie ww. ewidencji, pielęgniarka wykonująca szczepienia telefonicznie uzgadniała terminy szczepień z rodzicami dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 40, 75)

W latach 2011-2014 PPIS przeprowadził w Przychodni 13 kontroli dotyczących wykonywania szczepień ochronnych: po 3 kontrole w latach 2011-2013 i 4 kontrole w 2014 r. Każdorazowo kontrolą objęte było wykonywanie i dokumentowanie szczepień ochronnych. W żadnej z przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości. Z 10 kontroli przeprowadzonych w latach 2012-2014 nie zostały wydane zalecenia pokontrolne na podstawie art. 31 ust.1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej⁵⁶. Zalecenia wydane w wyniku trzech kontroli przeprowadzonych w 2011 r. zostały zrealizowane.

(dowód: akta kontroli str. 30)

⁵⁶ Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263 ze zm.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność oraz organizację pracy Przychodni w zbadanym zakresie, a w szczególności rzetelne przestrzeganie wykonywania szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i wysoką wyszczepialność populacji dzieci objętych systemem szczepień ochronnych.

3. Prowadzenie zadań edukacyjnych z zakresu obowiązkowych szczepień ochronnych

Opis stanu faktycznego

Działalność edukacyjna z zakresu obowiązkowych szczepień ochronnych prowadzona była w trakcie wizyt patronażowych realizowanych w pierwszym miesiącu życia dziecka i w trakcie badań profilaktycznych, tzw. „bilansów zdrowia”. W trakcie ww. spotkań opiekunowie dzieci byli informowani o szczepieniach obowiązkowych i zalecanych, a także o możliwości wystąpienia niepożądanych odczynów poszczepiennych. W przypadku odmowy szczepienia dzieci, opiekunowie byli informowani o konsekwencjach nieszczepienia dzieci.

Na tablicy ogłoszeń Przychodni zamieszczono informacje o szczepieniach obowiązkowych w 2015 r. oraz o możliwości zaszczepienia się przeciwko grypie. Ponadto w przychodni dostępne były ulotki informujące o obowiązku szczepień ochronnych oraz zachęcające do ich dokonywania.

(dowód: akta kontroli str. 25-27)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność świadczeniodawcy w zakresie prowadzenia działań edukacyjnych dotyczących szczepień ochronnych obowiązkowych i promowania wśród opiekunów prawnych informacji o szczepieniach uzupełniających.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵⁷ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 13 października 2015 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler nadzorujący
Mariusz Podolski
Gł. specjalista kontroli państwowej**

⁵⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

